

การบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในกลุ่มประเทศอาเซียน :
กรณีศึกษาประเทศไทย

คณาจารย์ประจำหลักสูตร

30 กรกฎาคม 2563

นิติตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด.) สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ (กจพ)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.พระนครศรีอยุธยา

ลักษณะการบริหารกิจการพระพุทธศาสนา

- พระพุทธศาสนา และพระธรรมวินัย
- กฎหมายบ้านเมือง และสังคม

กฏหมายตราสามดวง

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตรากฏหมายคณะสงฆ์ที่เรียกว่า กฏพระสงฆ์ ขึ้นในระหว่าง ปี พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๓๔๔ รวม ๑๐ ฉบับ ดังที่ปรากฏอยู่ในกฏหมายตราสามดวง

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ ๑

๑. กฎให้ไว้แก่ข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย ฝ่ายทหารพลเรือน ฝ่ายหน้าฝ่ายใน ขอเฝ้าจ้าวต่างกรมฯ พระราชวังบรรสถานมงคล ผู้รักษาเมือง ผู้รั้งกรมการ แลตั้งฆาริธรรมการ ราชาคณะ พระสงฆ์เจ้า อธิการ อนุจร ฝ่ายคัมภีร์ วิปัสณาธุระ อรัญวาสี ความวาสี นอกกรุง ในกรุงเทพมหานครศรีอยุธยา แลหัวเมืองเอก เมืองโท เมืองตรี เมืองจัตวา ตะวันตก ตะวันออก ปากใต้ฝ่ายเหนือ จงทั่ว

จึงพระบาทสมเด็จพระบรมนารถพิตโรตพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทุกวันนี้มีพระราชปณิธานปรารถนาพระโพธิญาณ ..... เป็นเอกอัครมหาสาสนูปถัมภก พระพุทธศาสนา ..... เสด็จออก ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทโดยบุรพาภิมุข พร้อมด้วย อัครมหามนตรี กวีชาติ ราชบุโลหิต โหรา ราชบัณฑิตยเสนาบดีพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชวิจารณ์ญาณรำพึงถึง พระปริยัติศาสนา พระไตรปิฎกนี้เป็นต้น ปฏิบัติมรรคผล ให้ได้โลกียสมบัติ โลกุตระสมบัติ เพราะพระไตรปิฎก จึงมีพระราชโองการ ฯ คำรับว่า

โดยคำแต่ให้มีพระธรรมเทศนา แลสำแดงพระธรรมเทศนาให้ธรรมเป็นทานนั้น มีผลประเสริฐกว่า สรรพทานทั้งปวง ชื่อว่าให้พระนิพพานเป็นทาน..... เหตุฉะนั้นจึงทรงพระกรุณา แสวงหาอุบายที่จะให้สมณพราหมณ์ เสนาบดี ประชาชนราษฎรทั้งปวง ให้ได้สมบัติทั้งสามประการ พ้นจากจตุรบาทยุทธ แลสงสารภัย จึงทรงพระอนุเคราะห์ให้ข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย สมาทานพระไตรสรณาคมน์ คีลห่า คีลแปด คีลสิบ ในสำนักพระสงฆ์ทุกวัน ทุกเวลาเป็นปฏิบัติบูชา กองมหากุศลพิเศษ ประเสริฐกว่า อามิสบูชา จตุปัจจัยทาน..... แลพระปริยัติไตรปิฎกธรรมนี้ เมื่อบุคคลประพฤติเป็นสัมมาการะแล้ว ก็มีผลอันนับประมาณมิได้.....

แลทุกวันนี้อาณาประชาราษฎรทั้งปวงบาง ให้มีพระมหาเวสสันดรชาดกนี้มีความสังเวชเลื่อมใส เป็นธรรมการะ พึงเอาแต่ถ้อยคำตลกคณอง อันหาผลประโยชน์มิได้ พระสงฆ์ผู้แสดงนั้นบางจำพวกมิได้เล่าเรียนพระไตรปิฎก ได้แต่เนื้อความแปลร้อยเป็นกาพย์กลอน แลก็มาสำแดงเป็นถ้อยคำตลกคณอง หยาบซ้ำ เห็นแต่ลาภสักการะเลี้ยงชีวิต มิได้คิดที่จะร่ำเรียนสืบไป ทำให้พระศาสนาพินเพื่อนเลื่อมสูญ ชวนกันประมาทในพระธรรมเทศนา.....

ครั้งนี้ทรงพระกรุณาตรัสเหนือเกล้า ฯ สั่งว่า ให้สมเด็จพระสังฆราช ราชาคณะ พระสงฆ์ฝ่ายปริยัติ นักปราชญ์ราชบัณฑิตย ให้พิจารณาค้นดูพระไตรปิฎกนั้น ก็พบเห็นบทว่า ผู้สำแดง แลผู้ฟังธรรมอันประมาท กล่าวถ้อยคำตลกคณอง เอาธรรมนั้นมากล่าวเป็นอธรรม โทษนั้นเป็นครุโทษอันใหญ่หลวง..... เหตุฉะนั้นจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งว่า

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ให้พระสงฆ์ผู้สำแดงพระธรรมเทศนา และราษฎรผู้จะฟังพระมหาชาติชาดกนั้น สำแดง แลฟังแต่ตามวาระพระบาลี แลอรรถกถาฎีกา ให้บริบูรณ์ด้วยผลอันสงคั่นั้น ก็จะได้พบสมเด็จพระศรีอารยเมตไตรในอนาคต.....

และให้พระภิกษุสงฆ์เถร เณรฝ่ายคัมภีร์ วิปัสณาธุระ แลอาณาประชาราษฎรทั้งปวง ประพฤติตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้จึงทุกประการ ถ้า..... ผู้ใดมิได้ประพฤติตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้ จะเอาตัวผู้มีได้กระทำตามกฎ แลยุติโยมพระสงฆ์ เณรรูปนั้นเป็นโทษตามโทษานุโทษ

กฎให้ไว้ ณ วันเสาร์ เดือนสิบ ขึ้นสิบห้าค่ำ จุลศักราชพันร้อยสี่สิบสี่ (พ.ศ. ๒๑๒๕) ปีชวด จัตวาศก

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ ๖

๖. กฎให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการ.....

สมเด็จพระบรมนารถบพิตร ฯ คำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสั่งว่า

แต่ก่อนฆราวาสผู้จะทำทานแก่ภิกษุสงฆ์ โดยดำแต่เข้าทับพีหนึ่ง ก็มีผลปรากฏในชั่วนี้ชั่วหน้า เพราะพระภิกษุผู้รับทานนั้นทรงศีลบริสุทธิ์ ฝ่ายฆราวาสผู้จะให้ทานนั้นก็มิปัญญา..... แลผู้ให้ผู้รับทั้งสองฝ่ายสุจริตดีจริง จึงให้ผลมากประจักษ์ในชั่วนี้ชั่วหน้าสืบมา ทุกวันนี้ภิกษุ สามเณร ผู้รับทานรักษาลิกขาบทนั้นก็พ้นเพื่อน มักมาก โลก รับเงินทอง ของอันมิควรด้วยกิจพระวินัย ตั้งสมทรัพย์สิ่งของ เที่ยผสมผสานทำการของฆราวาส การศพ การเบญจา เป็นหมอนวด หมอยา หมอดู ใช้สอยอาสาการคฤหัสถ์ แลให้สิ่งของต่าง ๆ แก่คฤหัสถ์ เพื่อจะให้เป็นประโยชน์ จะให้เกิดลาภเลี้ยงชีวิตผิตรมมิกวรรนิก.....

แลภิกษุทุกวันนี้นับวชเข้า มิได้กระทำตามพระวินัย ประณินัตติเห็นแต่จะเลี้ยงชีวิตผิตรมมิกวรรนิก ให้มีเนื้อหนังบริบูรณ์ดุจโค กระบือ.....จะได้เจริญสติปัญญานั้นหามิได้ เป็นภิกษุสามเณรลามกในพระพุทธศาสนา ฝ่ายฆราวาสก็ปราศจากปัญญา มิได้รู้ว่าทำทานจะนี้จะเกิดผลน้อยมากแก่ตนหามิได้ มักพอใจทำทานแก่ภิกษุ สามเณร อันผสมผสานทำการของตนจึงทำทาน บางคบาย่อมมักง่าย ถวายเงินทองของอันเป็นอกปปียะ มิควรแก่สมณะ สมณะก็มีใจโลภ ตั้งสมทรัพย์เลี้ยงชีวิต ผิดพุทธบัญญัติจะนี้ได้ชื่อว่าฆราวาสหมุนั้นให้กำลังแก่ภิกษุใจ อันปล้นพระพุทธศาสนา ทานนั้นหาผลมิได้ ชื่อว่าทำลายพระศาสนา

แต่ไปเมื่อหน้า ทานมิให้ภิกษุสามเณรสงเคราะห์ฆราวาส ให้คดไม่คดไป ไปไม่ เป็นอัน แลเอาให้ผสมผสาน ของดำปาร้องเรือไรสงจะอันเป็นของฆราวาสอันไม่ยุติ แลเอาให้ทำการศพ แลทบทนุการฆราวาสทั้งปวง แลเอาให้เป็นหมอนวด หมอยา หมอดูต่าง ๆ แลให้หาคฤหัสถ์อันใจยุติ แลห้ามเอาให้ดูใช้สอนมาฆาการฆราวาส แลห้ามบรรดการทั้งปวงอันกระทำผิดจากพระปติโมกข์ สิวรวินัย กิจรูปปติมอิกกัจจโอโทษุ สมถพิทานมัจจโอทเป็น **อาชงปาร รัก** ภารจะเสื่ออยู่ข้างการลามกในพระศาสนา เป็นที่สงสยสงฆ์ทั้งปวงอสูริ อย่าให้เอาไว้ไว้สักเส.....
หนึ่งห้ามฝ่ายฆราวาสทั้งปวง อย่าได้ถวายเงินถวายของทานแก่พระสามเณร แลสิ่งของอัน ไม่นควรแก่สมณะเป็นต้น แลของเครื่อง ทองษาทรูร์ แก้วหินอัญมณี แลห้ามเอาให้ถวายบรรณอกถาบรรณเครื่องหมอนวด แลอันใดใช้ของพระภิกษุสามเณร ให้ทำบุญการศพ แลให้บวชแก่ชายผู้ด้อยคน สุคนธาเรศ แลพวกข้อมและสลักเป็นรูปสัตว์ แลใช้นำข้าวสารของฆราวาสต่าง ๆ แลห้ามบรรดการภิกษุสามเณรกระทำผิดพระปติโมกข์สิวรวิญ.....
แลถ้าพระราชณะ เจ้าอิกการ กิจนุ สมณะ ฆราวาส สังฆการีธรรม การผู้ใดมิได้ฟังพระราชกำหนดกฎหมาย และมีผิดเสีย มิได้จับว่ากล่าวกัน กระทำให้พระศาสนาเสื่อมลงหนึ่งผลอันนั้น ฝ่ายพระราชณะ พระภิกษุสามเณร จะเอาญาติโยมเป็นโทษ ฝ่ายฆราวาสทั้งปวง จะให้พระราชณะผู้ใดเป็นโทษ โทษกฎให้ไว้ ๗ วันอันตรัด เดือนสิบสอง ขึ้นสามค่ำ จุลศักราชหรืออัฐินห้า (พ.ศ. ๒๔๒๖) ปีเถาะ เบญจศก

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ ๗

๗. กฎให้ไว้แก่สังฆการี.....

ฝ่ายสมเด็จพระบรมนารถบพิตร ฯ..... มีพระราชโองการ ฯ สั่งว่า เป็นประเพณีเมืองไท พม่า เมืองรามัญ ถวายกฐินทานแก่ภิกษุเจ้าพรรษาแล้ว และออกพรรษาในพระวิหารสงฆวาสล้อมต่าง ๆ แลกัลกันนั้น..... แลทั่วพญาอันทรงพระปัญญาพินิจพิจารณาเห็นว่า พระสงฆ์ผู้ทรงพระวินัยใครปฏิภกอันธัง รักษาพระศาสนานี้ก็มีเป็นอันมาก..... (ถ้าแต่เห็นว่าพระบาลีว่าวิคมิเขดวงล้อมต่าง ๆ ใกล้เคียง ผู้จะทอดกฐินในวันนั้น กฐินนั้นมีเป็นกฐิน พระสงฆ์ผู้รับทานนั้นมีเป็นรับเป็นกราน..... ครั้นนี้ถ้าประเพณีและบาลีในกฐินชั้นธัง อันพระอรหันคชญาผู้ทรงพระวินัยกระทำปฏิภกสิลธิบ ฯ กันมาเป็นชั้นาน หาผู้ใดจะหักทังไม่ ครมเท่าทุกวันนี้..... ถ้าผู้ขาดหลังทำหการนให้กฐินทานสามสุญบัตินี้ ก็จะเป็นครุโทษสืบ ๆ ไปเป็นหนักหนา.....

อนึ่งเห็นว่าพระธรรมราชมนิพุทธาจารย์ หาเป็นสุภาพวินัยธรรมเท้ามิ มิได้อยู่ในบังคับบัญชาสมเด็จพระสังฆราชผู้ดำอันเป็นครุ มีพระพรหมทรง พระวินัยสันตติ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดคังไว้เป็นพญาสงฆ์สำหรับพิทกษาพระวินัย แลทรงพระกรุณาผู้ใด ให้มีเขตพระญาอาริยผู้เป็นศิษย์คน นำเอาเนื้อความกิจสงฆ์เข้ามาถวายพระพร แลอุทหนนถ้อยคำอันเอาโทษอันเป็นครุธรรม เข้ามาคิดแปลไว้ในพระราชฐาน นี้กว่าสมเด็จพระสังฆราชเลพระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย ถังอินในพระวินัย ถวายพระพรชัฎไว้จึงพ้นโทษ..... แลเหตุเป็นครุกรรมใหญ่หลวงลามกมาถึงพระราชฐาน ทั้งนี้เพราะพระธรรมราชมนิ พุทธาจารย์ พระญาขววิริยะ ไม่มีสัมมาคารวะต่อสมเด็จพระสังฆราชผู้ดำอันทรงพระกรุณาโปรดคังตั้งขึ้นไว้ ให้เป็นที่ไว้ที่บูชารักษาพระวินัยทั้งปวง..... จึงเกิดเนื้อความมาจนทุกวันนี้ มิสมควรรักหมา

แต่สืบไปเมื่อหน้า ห้ามเอาให้พระสงฆ์ ราชคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย ให้**อิกการรามัญ อธิการลาว** อันดับทั้งปวง แลสังฆการีธรรมการรามัญจัด ข้าทูลละอองธุลีพระบาททั้งปวง เอนเนื้อความสงฆ์อันวิวาทกันด้วยกิจพระวินัย..... เอากราบทูลพระกรุณาให้หมั่นหมองพระทัตเป็นอันขาดทีเดียว แลให้ทูลแก่สมเด็จพระสังฆราชราชคณะอิกการอันดับ ให้**มอยู่ลาว**ทั้งปวงฟังบังคับบัญชาสมเด็จพระสังฆราชผู้ตีอา ถ้าแต่เป็นเนื้อความหนักโทษ ซ้องเข้ามาในราชอาชงจักร จำเป็นจะทูล ก็ให้เอาปริกษาคด้วยข้าทูลละอองธุลีพระบาท ผู้ใหญ่ผู้น้อย นักปราชญ์ราชบัณฑิต ให้พร้อมกันครารทูล แล้วจึงให้กราบทูลพระกรุณา

ถ้าแต่พระราชคณะ..... ข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใด มิได้กระทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้ จะเอาตัวผู้กระทำผิดพระราชกำหนดนั้น เป็นโทษตามโทษานุโทษ
กฎให้ไว้ ๗ วันจันทร์ เดือนสิบสอง ขึ้นสามค่ำ จุลศักราช ๑๘๘๕ (พ.ศ. ๒๔๒๖) ปีเถาะ นกัมัตร์ เบญจศก

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ ๙

๙ กฎให้ไว้แก่พระราชคณะ เจ้าอธิการฐานานุกรมในนอกกรุง แลแขวงจังหวัดหัวเมือง ๑ ๒ ๓ ๔ ปากใต้ฝ่ายเหนือทั้งปวงจงทั่ว สมเด็จพระบรมนารถฯ..... สั่งว่า..... มหาสีนขาดจากสิกขาบทเป็นปาราชิกลามกในพระศาสนา มิได้เป็นสมณะปฏิญาณตนว่าเป็นสมณ ปิดความชั่วไว้..... กระทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมสูญเศร้า

หม่อมสิริวรนักหนา

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ให้พระราชคณะฐานานุกรมเจ้าอธิการ เอาใจใส่ตรวจตราดูเห็นว่าอันคับนั้นคิดพันอยู่ด้วย หลึงโยมอุปฐาก ผิดพุทธวงจะอยู่แล้ว ก็ว่ากล่าวให้ปฏิรูปออกเสียจากพระศาสนา อย่าให้เป็นปาราชิก ขึ้นได้ในพระศาสนาคุณหนึ่งอายสินณะนี้ แลให้ประกาศแก่พระสงฆ์อันคับว่าอารามจงทั่ว ถ้าพระสงฆ์องค์ใดกระทำความชั่วลามกอยู่แล้วก็ให้ปฏิรูปออกเสีย อย่าให้เป็นมลทินอยู่ในพระศาสนา ทรงพระกรุณาหาเอาโทษไม่ ถ้าแลพระสงฆ์องค์ใดปกปิดความชั่วไว้..... มิผู้ว่ากล่าวพิจารณาเป็นสังข์ จะเอาตัวเป็นโทษถึง ๑ ชั่วโคตร แล้วจะให้ลงพระราชอาญาศิโยม พระราชคณะ ฐานานุกรม เจ้าอธิการ อันคับ กระทำความคิดแลละเมินเสีย มิระวังตรวจตรากัน ให้เป็นลามกขึ้นในพระศาสนา.....

กฎให้ไว้ ณ วันศุกร์ แรมสี่ค่ำ เดือนเก้า ปีชวด ฉศก

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ ๑๐

กฎให้ไว้แก่เจ้าพญาและพญา พระหลวง เจ้าราชนิกุล ขุน หมื่น พัน ทนาย ฝ่ายทหารพลเรือน มหาเสวกขอเฝ้า ข้าเจ้าต่างกรม ฝ่ายหน้าฝ่ายใน แลกรมพระราชวังบวรสถานมงคล และกรมพระราชวังบวรสถานพิมุขฝ่ายหลัง แลผู้รักษาเมือง ผู้รั้ง กรมการหัวเมือง ๑ ๒ ๓ ๔ ปากใต้ฝ่ายเหนือ ทั้งปวงจงทั่ว สมเด็จพระบรมนารถบพิตรฯ..... สั่งว่า

ตั้งพระทัยทรงพระราชศรัทธา จะทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา..... บัดนี้พระสงฆ์อันคับเข้าในพระพุทธชินารมมิได้มีหิริ โอตตัปปะ คบหากันทำอุลามกเป็นอสังฆิกิณู คือเสพสุรายมา..... กระทำจอมปลอมเหมือนสามเณร..... แลซึ่งพระสงฆ์สามเณร กระทำจลาจลปลิ้นพระศาสนาครั้งนี้ เพราะพระสงฆ์ราชคณะ..... ละเมินเสีย มิได้ดูแลกำห้ามปราม

บัดนี้ให้พระราชคณะ ฐานานุกรม สังฆการีธรรมการ ราชบัณฑิตย์ พร้อมกันชำระพระสงฆ์ซึ่งเป็นอสังฆิกิณู พิจารณารับเป็นสังข์ ให้พระราชทานผ้าขาวสิกข์ออกเสียจากพระศาสนา.....

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ถ้าผู้ใดเห็นพระสงฆ์กระทำความลามกเป็นอสังฆิ..... ทำให้คิดเพศสมณ ไม่ต้องด้วยพระวินัยบัญญัติ ให้ว่ากล่าวตักเตือน ถ้ามิฟังให้ไปบอกเจ้าอธิการ เจ้าคณะ

อนึ่งถ้าผู้ใดล้มตาด ห้ามอย่าให้เจ้าภาพนิมนต์พระสงฆ์มาสวดพระมาลัย ให้นิมนต์สวดแต่พระอภิธรรม แลสวดให้สำราจไปปกติ อย่าให้ร้องเป็นสำเนาแขกจีน ฝรั่งเศส มอญ แลให้เจ้าภาพปฏิบัติเป็นแต่อุชาน น้ำชาเสียง อย่าให้เลี้ยง สาคูแกงบวช เมี่ยงส้ม เมี่ยงใบ กลิ้ว อ้อย ของกัก ของเคี้ยว เป็นอันขาด ถ้ามรรยาทที่มาช่วยจะสวดพระมาลัยก็ห้ามมิได้ แต่อย่าให้สวดเป็นสำเนาตลกคนอง ประการหนึ่ง ห้ามอย่าให้อาณาประชาราษฎร์ ลูกค้ำร้านแพแขก จีน ไทย ขายผ้าแพรพรรณแก่พระสงฆ์สามเณรเป็นอันขาดทีเดียว ถ้าผู้ใดมิฟังยังขึ้นคบหา พระสงฆ์ เณร ให้สวดพระมาลัยเล่นตลกคนอง แลขายผ้าแพรพรรณแก่พระสงฆ์ สามเณร คุณหนึ่งแต่หลังจะเอาตัวเป็นโทษจงหนัก แลให้สัตย์ห้ามขายออกข้าวตอกละอองฯ ให้กรมพระนครบาล นายอำเภอประกาศข่าวร้อง อาณาประชาราษฎร์ ลูกค้ำร้านแพแขก จีน ไทย แลให้ มหาคโกลาโหม กรมท่า มีตราไปถึงหัวเมืองทั้งปวงจงทั่ว

วิทยาพระสังฆาธิการ (๑)

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ สมัยรัชกาล ที่ ๕

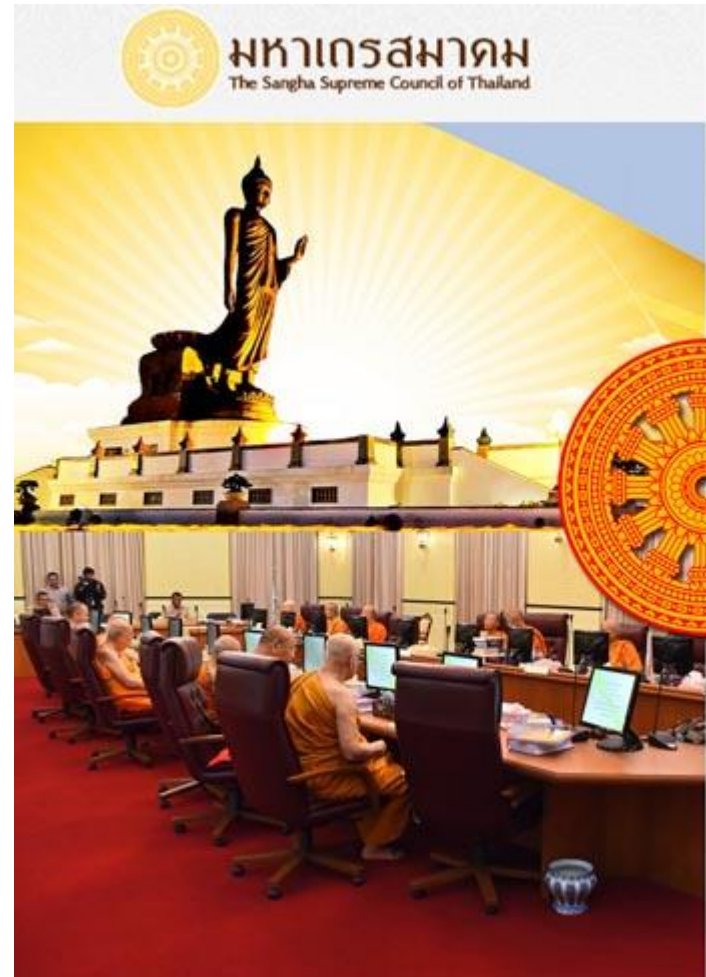
28/04/2019 / วัดโมลีโลกยาราม

พระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ สมัยรัชกาลที่ ๕

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้
ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

ทุกวันนี้ การปกครองข้างฝ่ายพระราชอาณาจักร ก็ได้ทรงพระราชดำริแก้ไขและจัดตั้งแบบแผนการปกครองให้เรียบร้อย
เจริญดีขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็นหลายประการแล้ว และฝ่ายพระพุทธจักรนั้น การปกครองสังฆมณฑล ย่อมเป็นการสำคัญทั้งใน
ประโยชน์แห่งพระศาสนา และในประโยชน์ความเจริญของพระราชอาณาจักรด้วย ถ้าการปกครองสังฆมณฑลเป็นไปตาม
แบบแผนอันเรียบร้อย พระศาสนาก็จะรุ่งเรืองถาวร และจะชักนำประชาชนทั้งหลายให้เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาในวาท
ประพจน์ดีสัมมาปฏิบัติและร่ำเรียนวิชาคุณ ในสงฆ์สำนักยิ่งขึ้นเป็นอันมาก

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 มีสาเหตุจากข้อเรียกร้องของพระสงฆ์ให้แก่ไข
พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.121 ซึ่งประกาศใช้มาตั้งแต่รัชกาลที่ 5 เนื่องจาก
การบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.121
ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคกันของพระสงฆ์ทั้งสองนิกาย โดยพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกายมีความรู้สึก
ว่าเสียเปรียบพระสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกายในการบริหารงานการปกครองคณะสงฆ์ ทำให้
พระสงฆ์ฝ่ายมหานิกายเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์
ร.ศ.121 ประกอบด้วยกระแสความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลัง พ.ศ.2475มีส่วนส่งผลให้
พระสงฆ์ตื่นตัว เพื่อให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ฉบับแรก จนนำไปสู่
การประกาศบังคับใช้ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 การบริหารงานคณะสงฆ์ตาม
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2484เป็นการปกครองแบบ "สังฆสภา" แบ่งอำนาจในการ
บริหารงานออกไปเป็น 3 ส่วนคือ 1) สังฆสภา ทำหน้าที่เป็นนิติบัญญัติ ออกสังฆาณัติ 2)
คณะสังฆมนตรี มีหน้าที่ในการบริหาร 3) คณะวินัยธร มีหน้าที่พิจารณาอธิกรณ์ ซึ่งแต่ละฝ่ายได้
แบ่งหน้าที่ในการบริหารงานและรับผิดชอบโดยตรง อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
พ.ศ.2484 ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาภายในคณะสงฆ์ที่สั่งสมมาเป็นเวลานานได้ประกอบกับภาวะ
ความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทำให้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2484 ถูกยกเลิกไปในปี
พ.ศ.2505 หลังประกาศบังคับใช้ได้เพียง 21 ปีเท่านั้น

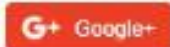
การปกครองคณะสงฆ์ตาม พ.ร.บ. พ.ศ. 2484

ประวัติศาสตร์

คณะสงฆ์ไทยเคยปกครองแบบ “แบ่งแยกอำนาจ”
อย่างประชาธิปไตย ก่อน “สฤษดิ์” สั่นเล็ก

พระราชบัญญัติ

คณะสงฆ์

พ.ศ. ๒๕๐๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕

เป็นปีที่ ๑๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

แก้ไขเพิ่มเติมโดย

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

เรียงตามลำดับมาตรา

พระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๖๐

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐
เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗ พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชองค์หนึ่ง และให้นายกรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ”

ผู้รับสนองพระราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ

คณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔)

พ.ศ. ๒๕๖๑

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

เป็นปีที่ ๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

ประกาศ

แต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคม

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ
พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

ประกาศ

เรื่อง พระราชทานสัญญาบัตรตั้งสมณศักดิ์

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดพระราชทานสัญญาบัตรตั้งสมณศักดิ์พระราชกณะ จำนวน ๓ รูป ดังนี้

๑. พระเทพปริยัติโมลี เป็น พระธรรมราชาอนุวัตร วิภักขธรรมโกศล โสภณกิจจานุกิจ นิวิฐธรรมสุนทร มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี พระราชาคณะชั้นธรรม สถิต ณ วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร พระอารามหลวง กรุงเทพมหานคร มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๖ รูป คือ พระครูปลัดธรรมานุวัตร ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑ พระครูสังฆรักษ์ ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

๒. พระราชพัชรมานิต เป็น พระเทพพัชรญาณมุนี วิปัสสนาวิธีโกศล วิมลภาวนาวรกิจ มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี พระราชาคณะชั้นเทพ ฝ่ายวิปัสสนาธุระ สถิต ณ สถานพำนักสงฆ์ บ้านไร่ทอสี จังหวัดนครราชสีมา มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๕ รูป คือ พระครูปลัด ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูสังฆรักษ์ ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

แยมแฟนปฎิรูป 'พุทธศาสนา'

ฉบับมหากาตรสมาคม!!

www.dailynews.co.th

คืนตั้งธนาคารพุทธ ตั้งออมสินร่วม

จัดระเบียบเงินวัดทั่วประเทศ

THANSETTA
KIJ

THANSETTAKIJ
MULTIMEDIA

Buddhist Bank

ภาพที่ 2 ธนาคารพระพุทธศาสนา แนวทางการจัดตั้งการบริหารการเงินของวัดและของ
พระศาสนาในรูปของการออมเพื่อเพิ่มทุนทางศาสนา (ภาพ : ออนไลน์)

ทรัพย์สินของวัดและพระภิกษุสงฆ์

ศูนย์สำรวจความคิดเห็น "นิด้าโพล" สำรวจความคิดเห็น เรื่อง "ทรัพย์สินของวัดและพระภิกษุสงฆ์" ระหว่างวันที่ 28-29 สิงหาคม 2557 จากประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ ทั่วประเทศ จำนวน 1,254 หน่วยตัวอย่าง กระจายทุกระดับการศึกษาและอาชีพ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error: S.E.) ไม่เกินร้อยละ 14.

ความเชื่อมั่นต่อความโปร่งใสในการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในปัจจุบัน

การเสียภาษีของวัดจากการมีรายได้จากแหล่งต่างๆ

ข้อมูล: ศูนย์สำรวจความคิดเห็น "นิด้าโพล"

ควรมีการรายงานทรัพย์สินต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทุกปี

ปฏิรูปพระพุทธศาสนา! แยก 'สังฆ์' ออกจาก 'ทรัพย์'

www.dailynews.co.th

รวีฟ้าเหลือง

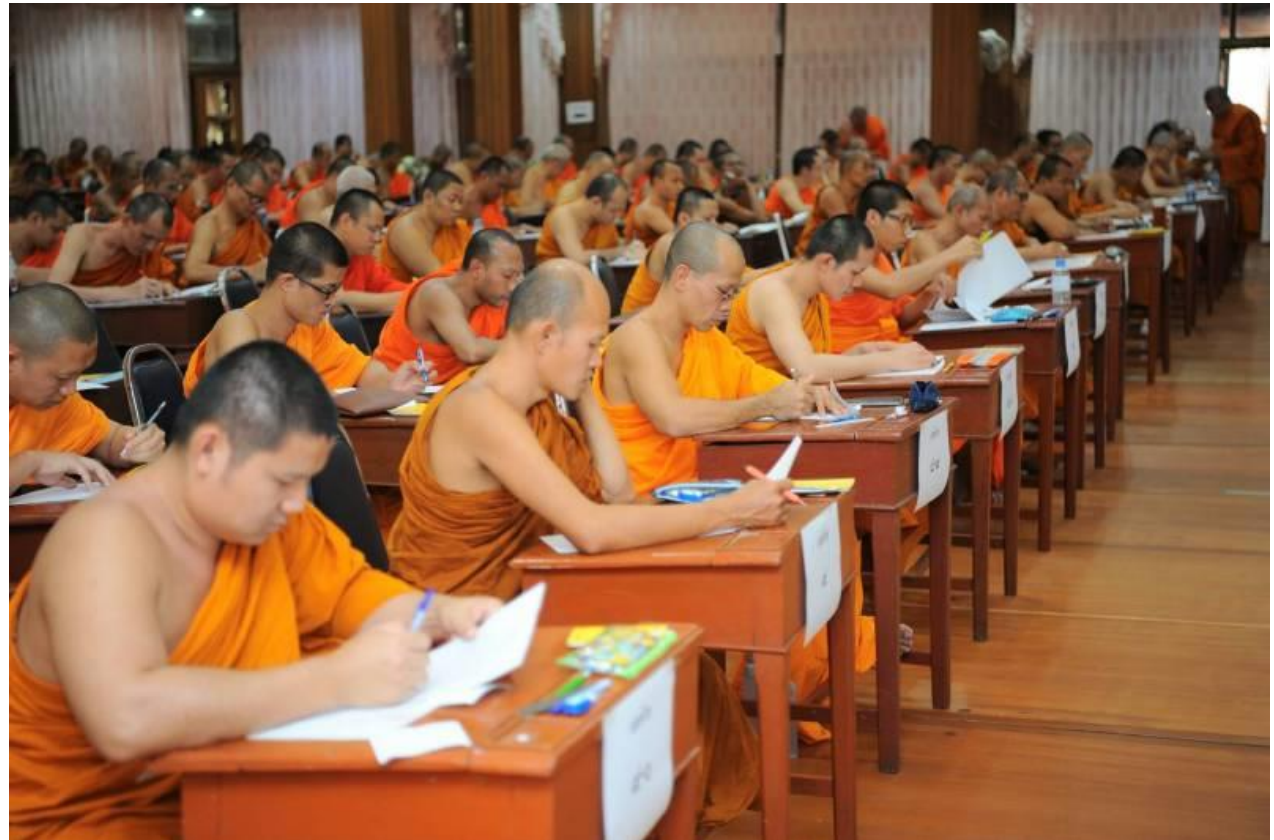
การปกครอง

การปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบัน

การศึกษา

- นักธรรม
- บาลี
- ปริยัติสามัญญ
- มหาวิทยาลัยสงฆ์

การบริหารสาธารณูปการ

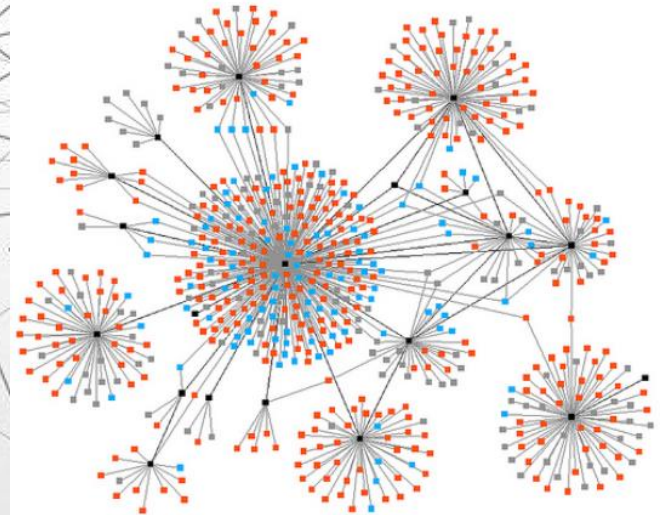
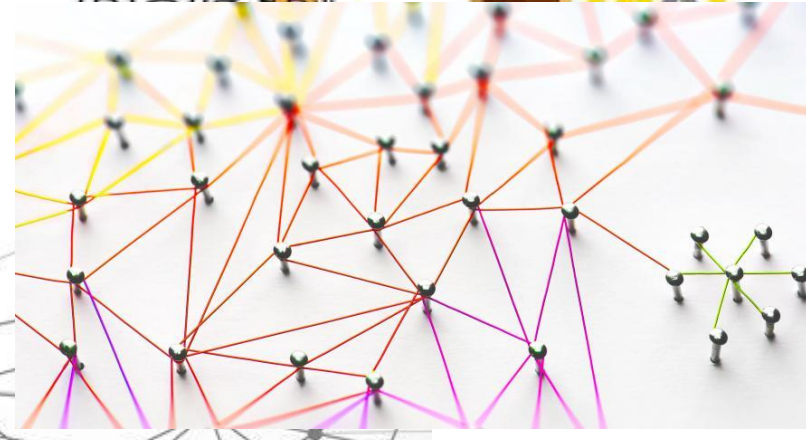
การก่อสร้างศาสนสถานวัด

"ศรัทธา" หรือ "การบิดเบือนประวัติศาสตร์"

www.chiangmainews.co.th   @chiangmainews

การเผยแผ่

ศึกษาสงเคราะห์

สาธารณสงเคราะห์

พระสงฆ์นักพัฒนาการสาธารณสงเคราะห์
พื้นที่แห่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมด้วยบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์

มหาเถรสมาคม

โดย ฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม
ร่วมกับ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ข้อเสนอชวนคิด

- สำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ / ธนาคารพระพุทธศาสนา / การเงินชุมชนศาสนา
- สำนักนิติกรคณะสงฆ์ จังหวัด อ่างทอง
- สำนักงานสาธารณสุขการ
- สำนักงานสื่อและการเผยแพร่
- วิทยาลัยบาลี / วิทยาลัยนักธรรม / วิทยาลัยวิปัสสนา / วิทยาลัยพระอภิธรรม
- มหาวิทยาลัยสงฆ์ / วิทยาลัยสงฆ์
- -----? (อื่น ๆ)

ข้อเสนอชวนคิดการบริหารกิจการคณะสงฆ์

